

NAGYVÁRADI JOGÁSZEGYLET KIADVÁNYAI.

4-ik: szám.

A

MENY JOGI HELYZETE

ÍRTA

ROSENTHAL, MÓR DR.

ÜGYVÉD NAGYVASADON

KÜLÖNLENYOMAT A JOG-BÓL

KIADJA

A NAGYVÁRADI JOGÁSZEGYLET

1903

Kivonat

a Nagyváradai Jogászegylet alapszabályaiból.

2. §.

Az egylet célja: a jogtudomány művelése és a jogtudomány^ foglalkozók közt a társadalmi érintkezés fokozása.

3. §.

Célja elérésére szolgálnak különösen:

1. előadások és vitatkozások,

A jogirodalom, az igazságszolgáltatás, a közigazgatás d jogi törvényhozás Tontosabb mozzanatainak kritikai vagy ismeri méltatása.

4. §.

Az egyesület tagjai: rendes, alapító és tiszteletbeli tagok, aki egyenlő jogok illetnek. I

5. §.

Rendes tag lehet mindenki, aki a jog- vagy államtudományi terén elméletileg vagy gyakorlatilag foglalkozik és akit a választmá- bármelyik tag indítványára felvesz s nevét az egyleti tagok névjen zekébe bevezeti. A rendes tag belépése egyévi időszakra kötele: A beiratkozás hallgatag megújítottnak tekintetik mindaddig, míg az illető tag nem tudatja kilépését a választmányynal.

6. §.

Rendes *évi tagsági díj: 4 korona.* Amely tag egyszer mindenkorra 100 korona tőkét ad az egyletnek, alapító taggá lesz.

7. §.

Tiszteletbeli tagokká választhatók, akik a jog- vagy állán tudomány, a törvényhozás, az igazságszolgáltatás, a közigazgatód vagy az egylet érdekei körül különös érdemeket szereztek. A tiszteletbeli tagok választása a közgyűlésen a választmány vagy 10 egyletagnak a közgyűléshez írásban beadott indítványa folytán titkos szavazás útján történik. A tiszteletbeli tag tagsági díjat nem fizet.

A meny jogi helyzete.

Magyar jogéletünkben egypár év óta valóságos alkotási láz tombol, érzi és tudja mindenki, hogy a nyugateurópai modern jogi szellemtől áthatott törvények létesítésétől nem maradhatunk el; ennek első pozitív alkotása, a büntető törvénytől eltekintve, a büntető perrendtartás s azzal kapcsolatos esküdtszéki intézmény, mely körül a kimeríthetetlen jogi vitakozások egész sorozatának felőlélésével, egyletünk első feladatát kiválóan oldhatjuk meg; a munkában lévő két nagy civiljogi munkálat: a polgári perrendtartás és a magyar polgári törvénykönyv javaslata pedig oly két óriási jogi alkotás, mely majdnem kizárja azt, hogy a civiljogász egyéb jogi téren is működni elegendő idővel rendelkezessék, márpedig az a tény, hogy elsősorban ezekkel kell a magyar jogásznak foglalkoznia, mert különben miképp volna lehető, hogy hazánk minden részének életviszonyai kifejezést találjanak ezen jövő nagy munkálatban.

Tagtársaimat elsősorban arra bátorodom aposztrofálni, hogy miként jogi irodalmunk kifejezői: a jogi folyóiratok kiválóan ide koncentrálják működésüket, mi is arra törekedjünk, hogy nézeteink és óhajaink, melyek bizonyára a gyakorlati élet szükségleteiből fakadtak, ezen egylet kebelében megvitaásra és az illetékes köröknél érvényesülésre jussanak.

Ezen kitérés után rövidre szabott előterjesztésem következő:

A magyar polgári törvénykönyvnek közkézen forgó javaslata hivatva van, remélhetőleg nem h sszu idő múlva, hazán-

kat a kodifikált magánjog terén is a modern nemzetek sorába emelni; bár tény, hogy ezen javaslat ^tartalmának túlnyomó része, mint a német birodalmi törvénykönyv, egy a jogtudomány és jogi műveltség legmagasabb fokán álló nemzet jogi életében már gyakorlati érvényesülést nyert, kiváló munkálat nyomán készült, s már javaslatunknak forrásai közt, egyéb kodifikált jog, tudomány és magas színvonalon álló joggyakorlatunk is szerepel, mégis kötelességemnek tartottam, egy kiváló hiányosságát ezen javaslatnak közismertté tenni, hogy mód nyujtassék arra, miképp indítványom, amelyhez való hozzájárulást üdvösnök tartanék, a kodifikacionális bizottsághoz jusson.

Eme kellemes jogászai kötelesség teljesítésére az vezetett, hogy ügyvédi foglalkozásom körében ismét bizonyosságot szereztem arról, hogy az élet szükségletei- és követelményeitől még mindig mHy messzire áll a törvényhozó, törvénykészítő munkájával, s ekképp kötelességem is volt felderíteni egy nagy jogtalanságot és inhumanitást, melyet a kontinens legmodernebb törvényei követtek el az által, hogy megfélemlítettek gondoskodni egy nőről, ki mint élő lény épp úgy tarthat joggal számot jogvédelemre, illetve gondoskodásra, mint minden élő embere az államnak.

Ily körülmények közt nem csoda, ha a magyar polgári törvénykönyv javaslata is, mely bár nagyjában és egészében a legújabb kar legtökéletesebb alkotása, a német birodalmi polgári törvénykönyv nyomán készült, e mellett sok eltérő és kiegészítő rendelkezést tartalmaz, mégis a mintául szolgált német birodalmi polgári törvénykönyv hibájába esik és hasúnlóképpen nem tartalmaz intézkedést, de nemis érinti, hogy miért nem tartalmaz, arról, kinek jogi állását körvonalozni és az illetékes körök figyelmét erre irányítani, jelen értekezés célja.

Előre bocsátom itt azonnal, hogy a szorult helyzetbe jutott menyéről van szó, ki vagyontalanul elhalt férje után gyermektelenül, özvegyen maradván, férjének később elhalt szülei titán maradt hagyatékából sem örökségi, sem özvegyi jogra nem tarthat igényt, sőt özvegysége tartama alatt elhalt

férje szüleitől ez utóbbiak életében a legszükségesebb tartást sem követelheti.

Ez tény, a létező összes modern törvények rendelkezései és a közkézen forgó magyar polgári törvénykönyv javaslatának tervezése szerint. Hogy a külföldi törvényhozások miképp felejtkezettek meg ezen nőről, azt nem vitatom, de teljesen érthetetlen előttem, hogy a magyar törvényjavaslat akkor, a midőn már a legrégebb magyar jog is az özvegyről mindig oly kiválóan gondoskodott, miért hagyta figyelmen kívül a minden támogatás nélkül álló menyet, azt megérteni vagy megmagyarázni nem lehet. '

A magyar polgári törvénykönyv javaslata, élők közti gondoskodást *Eltartás kötelezettsége* felírású fejezetében, az elhalt örökhagyó utáni öröklést az *Öröklési jog* és ennek alcíméből álló intézkedés siben tárgyalja, de sem az egyik, sem a másik részben egy szóval sem tétetik említés arról, hogy mi történjék a szegénységben és nyomorban sínylődő özvegy menynyel elhalt férje vagyonos szülei életében vagy ezek halála után.

A német polgári törvénykönyv az eltartási kötelezettséget tárgyazó fejezetében még oly intézkedést sem tartalmaz, minő a magyar polgári törvénykönyv javaslatának 269. §-a, mely ha nem jogot, de kötelességet tartalmaz a meny részére, rendelkezvén aképpen, hogy az *hogyan az elhunyt férj életben levő szüleit, más kötelezett hiányában az özvegyi haszonélvezetből eltartani köteles, ha egyéb kötelezettségeit számbavéve saját illő megélhetésének veszélyeztetése nélkül azt teheti*; igaz ugyan, hogy ezen szakasz intézkedése szerint a meny a férje után maradt vagyonra vonatkozó özvegyi haszonélvezetből köteles férje szüleit tartani és ezt is feltételes, de hogy miért ne lehetett volna itt a reciprocitást alkalmazni oly értelemben, hogy az özvegy nőt elhalt férjének szülei, más kötelezett hiányában, eltartani kötelesek, — felfogni egyáltalán nem lehet.

Nem nyújt erre nézve, a 269. §-ának indokolása, még

a legtávolabbról sem támaszpontot, mert bár e szakasz indokolása igen helyesen méltányossági tekintetekre alapítja javaslat rendelkezését, és az özvegy menynek eme kötelezeti ségére kijelenti, hogy «a haszonélvezet ily terhelése csak az özvegy megélhetésének veszélyeztetése nélkül történhetik», még e mellőzést az özvegy menyenyl szemben egy szóval sem indokolja.

Arra kell tehát, nemcsak minden magyar jogásznak, de minden humánusan gondolkozó embernek törekednie, hogy a javaslat 269. §-ának kiegészítéséül oly rendelkezés vétessék fel, hogy *«az elhunyt férj életben lévő . feleségét, más kötelezett hiányában, férjének életben levő szülei eltartani kötelesek ha egyéb kötelezettségeiket számbavéve, saját illő megélhetésüknek veszélyeztetése nélkül tehetik.»*

Hogy mennyire indokolt az ez irányban, a kodifikációs bizottsághoz adresszálandó propaganda, igazolja azon körülmény, hogy a nagy francia forradalom szülte, 1803. év március 5-én létesült és március 15-én kihirdetett *Code civil* 206. §-ának azon rendelkezése, hogy a vő és meny is kötelesek az apóst és anyóst tartani, ha ezek arra szorulnak, a 207. §-ban visz ónosnak van megállapítva, világosan rendelkezvén ezen utóbbi szakasz: *ne zen rendelkezésekből származó kötelezettségek kölcsönösek».*

Ami mármost a vagyon hátrahagyásával elhunyt örökhagyónál előbb elhalt fia után maradt özvegynek a hagyatékhoz való teljes jogtalanságát illeti, az még jobban kihívja a kritikát, mert megtörténhetik az, hogy a gyermektelenül maradt özvegy meny koldulni kénytelen akkor, midőn elhalt férje szülei után a legnagyobb vagyon maradt is.

A mai magyar jog, az örökhagyó özvegyéről oly kiváló és ellenkező szélsőségu módon gondoskodik, hogy a leszármazó örökösöknek tantalusi kínokat kell igen sokszor elszenvedniük, míg az özvegyi jognak korlátozását vagy ennek megszüntét elérhetik, és így igen helyes volt *a javaslat azon rendelkezése, mely az egész hagyatéknek eo ipso való haszon-*

r/iezete helyeit, a gyermek öröksége felének hasznélvezetére szabta meg az özvegy jogát a lemenők hátrahagyásával elhunyt örökhagyó hagyatéka tekintetében, és sajátságos, hogy nemcsak a törvényjavaslat, hanem az özvegyi jogról rendelkező 1816. §-nak bő indokolása egy szóval sem említi, hogy tulajdonképpen miért maradt ki az örökhagyó előbb elhalt fiának özvegye a hagyatékra vonatkozó legcsekélyebb mértékű hasznélvezetből?

Az tény, hogy a mai magyar öröklési jog sem ismer ezen özvegynek jogáról semmit, mindig feltéve, hogy férje vagyon hátrahagyása nélkül halt el, azonban nem indokolhatja, hogy ezen modern és sok irányban a leghumánusabb törekvésekkel szaturált javaslatban is megfelelkezzenek ezen özvegy nőről; sajátságos, hogy ezen szakasz indokolása oda konkludál, hogy az özvegyi jogból törvényes örökjogot kellett alkotni azon diszpozíció folytán, hogy az özvegy joga nem korlátozható azért, hogy az özvegynek a félvagyonra vonatkozó korlátozhatatlan hasznélvezete folytán, az özvegy ne csak az ínség ellen legyen biztosítva, hanem oly állásba jusson, mely a hitestársat a családban megilleti; itt ismét előtérbe toul a kérdés, hogy miért nem menti meg az ínségtől a másik özvegyet a törvény?

Téves azt hinni, hogy a mai öröklési jogban az előbb elhalt fiu özvegyének bárminő jogát belemagyarázni lehetne, sem a legrégibb magyar öröklési törvények, sem az országbírói értekezlet, sem a magyar judikaturában, még a legtávolabbról sem találunk megközelítő magyarázatot, hogy ily jogot érvényesíteni lehetne.

Előfordul özvegyi jogok konkurrenciája, de ez csak akkor áll be, ha a szülő halála után hal el a fiu, és két özvegy maradt, csakhogy itt már a fiúnak szülei után örökölt vagyonában való özvegyi jogáról van szó, vagy pedig az örökhagyó elvált feleségének özvegyi jogáról, amit ugyan a magyar jog szerint is igen kétesnek és a javaslatnak 1817. §-a szerint kizártnak tartok, — és második nejének özvegyi jogáról.

Hogy a magyar jog mily skrupulózusan Fogta és fed fel az elhalt fiú özvegyének jogát, még azon esetben is, ha fiu apja halála után halt el, igazolja a ro. kir. Kúriának 18i évi március 28-án 1372. sz. a. hozott határozata (lásd: Död vénytár, új folyam, I. kötet 145. oldalon), mely szerint cd azért adott a fiú özvegyének özvegyi tartásra jogot, mert! fiu szülei beleegyezésével házasodott, azokkal és édes atyjánsj halála után özvegy édes anyjával tíz éven át közös háztartási ban élt, tehát ily sokoldalú kelléket kívánt meg ezen sm gény asszonytól!

A törvényhozás szempontjából tehát a kérdés feltétlent megoldandó volna aképpen, hogy az örökhagyónál előbb vagyoi talanul elhalt fiúnak gyermektelenül maradt özvegyét ami vagyon haszonélvezete illeti meg, mely vagyonrész férjének, ha életben marad, mint örökrész jutott volna: az özvegyi m megszüntével ezen vagyon állaga felosztandó az elhalt szüli örökösei között.

Ezen irányban tehát hasonló intézkedés volna teendfl mint aminőt már fentebb javasoltam.

BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA
1903.